

ЛОКАЛІТЕТИ СОСНИ КЕДРОВОЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ (*PINUS CEMBRA* L.) В УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТАХ

Данилів О. Ю., аспірант¹

Національний лісотехнічний університет України

danyliv.asp@nltu.lviv.ua

Найстарішими серед насінневих рослин, які збереглися до наших днів, є хвойні, зокрема представники родини соснових і ялинових. Вони настільки добре пристосувалися до життя на землі, що за 300 мільйонів років їхнього існування зазнали відносно небагато еволюційних змін. Ці рослини можна вважати одними з найуспішніших у світі. Сосни, ялини та ялиці складають приблизно третину всіх сучасних лісів.

Рід сосна (*Pinus*) є одним з найстаріших серед сучасних хвойних. Ймовірно, він існував ще до появи квіткових рослин, найдавніші викопні рештки яких датуються раннім крейдяним періодом, близько 125 мільйонів років тому. Протягом свого існування сосна зазнала еволюційних змін. Сосни зазвичай швидко розвиваються і мають велику тривалість життя, багато представників цього роду живуть від 350 до 500 років.

Для зупинення деградації флори важливо зберігати популяції кожного рідкісного виду рослин і їхню роль в екосистемі, оскільки ці види мають унікальне генетичне надбання, сформоване через природний відбір. В умовах незворотної антропогенної трансформації хвойних лісів Українських Карпат особливо актуальним для України є збереження одного з рідкісних видів деревних рослин Європи – *Pinus cembra* L. як у природних умовах (*in situ*), так і в контрольованих умовах (*ex situ*) шляхом створення оптимальної мережі природоохоронних і штучних об'єктів, зокрема лісових культур та збільшення чисельності цього виду.

Сосна кедрова європейська поширена в Українських Карпатах у вигляді смуги невеликих за площею диз'юнктивних локалітетів, яка тягнеться з північного заходу на південний схід – від верхів'я р. Свіча по водозборах річок Лімниця, Бистриця Солотвинська, Бистриця Надвірнянська, від Брустурянки до Пруту. На території Українських Карпат відомо близько 135 природних локалітетів *Pinus cembra* L. [3].

¹ Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук, професор В.В. Лавний

Вони зосереджені на схилах різних експозицій (здебільшого західних і південно-західних) на території Івано-Франківської та Закарпатської областей.

Більшість локалітетів виду розташовані в Горганах (4159,9 га) і лише 34,7 га на Чорногорі. Природні деревостани за участю сосни кедрової європейської формуються в межах висот 1100-1600 м н.р.м. Найнижчим локалітетом є урочище Бредулець (Надвірнянський держлісгосп, Зеленське лісництво, кв. 5, вид. 9) – 750 м н.р.м., найвищим – хребет Кедруватий-Погорілка (Карпатський національний природний парк, Бистрицьке лісництво, кв. 6, вид. 1) – 1700 м н.р.м. [1, 2]. Найбільшими за площею локалітетами сосни кедрової європейської в Українських Карпатах є такі: Осмолодський ДЛГ – г. Яйко Перегінське – 343 га, г. Горга та хребет Горган – 338 га, гори Великий та Малий Канусяк – 249 га, г. Лопушна – 231 га, г. Верхній Менчилик та хребет Аршиця – 168 га, гори Грофа та Кінь – 148 га, гори Паренке та Грофа – 124 га, урочище «Зелена Яворина» – 121 га, г. Мала Буревка – 112 га, гори Заплата та Дальня – 126 га; Природний заповідник «Горгани»: гори Джурджі та Козій Горган – 134 га.

У 1935 році в урочищі Яйце був заснований «Кедринський заповідник» площею 255,19 гектарів, а через два роки поблизу гори Грофа створено Український парк природи на площі 1800 гектарів. Для збереження сосни кедрової європейської у 1930-х роках був організований державний заказник «Тавпіширківський» (583,85 га), який згодом став основою для створення природного заповідника «Горгани». У 1972 році на території Яремчанської міської ради в Івано-Франківській області були створені ботанічні пам'ятки природи місцевого значення «Сосна кедрова європейська» (0,02 га) та «Резерват сосни кедрової європейської» (8,9 га), які стали частиною Карпатського національного природного парку. До 1970-х років площа деревостанів з участю *Pinus cembra* L. на охоронюваних територіях перевищувала 6 тисяч гектарів.

Список використаних джерел

1. Сіренко, О. Г. (2005). Поширення та регресивні зміни ареалу сосни кедрової європейської (*Pinus cembra* L.) в Українських Карпатах. *Інтродукція рослин*, (1), 11-16.
2. Сіренко, О. Г. (2009). *Сосна кедрова європейська (Pinus cembra L.) в Україні: хорологія, структура популяцій та охорона* (дис. ... канд. біол. наук). Національний ботанічний сад ім. М. М. Гришка. Київ, Україна.
3. Черневий, Ю. І., Третяк, П. Р. & Савчин, О. І. (2011). Особливості зростання дерев сосни кедрової (*Pinus cembra* L.) у верхів'ях басейну річки Лімниця у Карпатах. *Науковий вісник НЛТУ України*, 21.11, 54-61.

Міжнародна науково-практична конференція з нагоди 185-річчя ННІ лісового і садово-паркового господарства НУБіП України

ЛІСІВНИЧА ОСВІТА ТА НАУКА В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

КИЇВ • 5-6 червня
2025

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО І
САДОВОПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

ТОВАРИСТВО ЛІСІВНИКІВ УКРАЇНИ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

**УЧАСНИКІВ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛІСІВНИЧА ОСВІТА ТА НАУКА В
УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ
ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
УКРАЇНИ»
(5 – 6 червня 2025 року)**

КИЇВ – 2025

Міжнародна науково-практична конференція «ЛІСІВНИЧА ОСВІТА ТА НАУКА В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ».

Рекомендовано до друку науковою радою НДІ лісівництва та декоративного садівництва Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 9 від 19 травня 2025 р.)

Відповідальні за випуск:

директор НДІ лісівництва та декоративного садівництва,
кандидат сільськогосподарських наук, доцент О.П. Бала

кандидат технічних наук, доцент О.Ю. Горбачова

© Національний університет біоресурсів і природокористування України,
ННІ лісового і садово-паркового господарства,
НДІ лісівництва та декоративного садівництва, 2025